

ONTWIKKELINGSLIJNEN IN DEN
=====

LANDBOUW.

=====

II.

DE ONTWIKKELING VAN DEN BODEMOPBRENGST IN
EUROPA.

Vragen we, wat Rutgers onder "EENZELFDE ONTWIKKELING ALS EEUWEN GELEDEN" en onder die "TROOSTELOOZE INZINKING VAN DEN LANDBOUW" verstaat, dan is het antwoord daar op, dat "HET KLEINBEDRIJF ZICH VOOR EEN GROOT DEEL VAN DEN LANDBOUW GEHANDHAAFD HEEFT", terwijl

"DE INDUSTRIALISATIE ZICH ZOO GOED ALS NIET IN DEN LANDBOUW HEEFT DOORGEZET" (blz.7). Onder "industrialisatie" verstaat hij dan de toepassing van landbouwmachine's in de agrarische grootbedrijven. Zeer zeker acht ook hij wetenschap en techniek ten behoeve van den landbouw een flink stuk vooruitgegaan, maar

"NIETTEGENSTAANDE EEN GROOT AANTAL MACHINE'S EN VERBETERDE METHODEN IN DEN LANDBOUW, VORDERT DE TOEPASSING IN DE PRAKTIJK ECHTER UITERST LANGZAAM EN HANDHAFFT ZICH HET PRIMITIEVE KLEINBEDRIJF, DAT IN DE TWEEDE HELFT DER 19e EEUW ZELFS WEER TOENEEMT" (blz.15).

Dat zich hardnekkig doorzetten van het kleinbedrijf is voor Rutgers het summum van achterlijkheid, want hij beweert:

"ARBEIDBESPARENDE MACHINE'S ALS TRACTOREN EN DORSCHMACHINE'S EN INTENSIEVERE METHODEN VAN LANDBOUW ALS BEVLOEIINGEN, ONTGINNINGEN ENZ. ZIJN ONVEREENIGBAAR MET HET KLEINBEDRIJF".... "IN DEN LANDBOUW ZOO GOED ALS

IN DE INDUSTRIE" (blz.9). Geen wonder, dat Rutgers tot de conclusie moet komen: "HET PROCES VAN TOENAME VAN HET KLEINBEDRIJF GAAT GEPAARD MET EEN ACHTERUITGANG DER TECHNISCHE HULPMIDDELEN" (blz.21).

Zonder voorloopig op het eigenlijke doel van het Rutgersche geschrift in te gaan, willen we eerst onderzoeken, in hoeverre het beeld, dat hierin van de ontwikkeling, of liever van den teruggang van de agricultuur gegeven wordt, juist is. We geven daartoe allereerst onzen aandacht aan

DE TOENAME VAN HET KLEINBEDRIJF.

Inderdaad is dit alom te constateeren, waartoe we als demonstratie alleen een paar getallen voor Holland geven.

GROOTTE EN AANTAL DER LAND- EN TUINBOUWBEDRIJVEN VAN 1904 - 1921 IN NEDERLAND.

	1-5 HA	5-10 HA	10-20 HA	20-50	50-100	100 HA en meer.
1921	112 607	48 945	34 509	22 692	2 646	250
1910	109 620	41 439	30 821	23 798	3 278	216
1904	92 693	34 798	29 797	22 025	3 089	184
Toe- of afname sinds 1904	+20%	+40%	+15%	+3%	-16%	+35%

Voor de bedrijven beneden de 20 HA dus een toename van gemiddeld 25%, een terugloopen van de middenbedrijven en een sterke toename van de grootbedrijven (35%). De moeilijkheden van de middenbedrijven komen ook hierin tot uitdrukking, dat het aantal pachtboeren beneden de 20 HA constant bleef, tot 10 HA toenam en voor 100 HA en meer weer afnam. De grootten en de kleinen konden zich in Nederland dus het beste handhaven. Hoewel de gegeven cijfers nog tot verschillende opmerkingen aanleiding geven, doen we dat nu niet, omdat we niet meer willen, dan aangeven, dat het kleinbedrijf inderdaad sterk toegenomen is.

De eigenlijke groote toename van het kleinbedrijf komt echter voor Europa uit een heel anderen hoek, n.l. uit RUSLAND, ESTLAND, LETLAND, LITTAUEN, POLEN, GRIEKENLAND, BULGARIJE, JOEGO-SLAVIE en TSJECHO-SLOWAKIJE, waar na den oorlog tot versplintering van het grootgrondbezit werd overgegaan en het aantal kleine boeren met ettelijke millioenen vermeerde.

Wenden we ons nu tot de ontwikkeling van den bodemopbrengst.

DE OPBRENGST VAN DEN BODEM PER HA.

Als de pessimistische beschouwingen van Rutgers, dat "het proces van toehame van het kleinbedrijf gepaard gaat met een achteruitgang der technische hulpmiddelen" juist is, zal dit zich in de bedrijfsresultaten moeten doen gevoelen. We willen daarom de opbrengst per HA bebouwde oppervlakte over 43 jaren geven, zooals deze in Duitschland verkregen werd. De cijfers zijn ontleend aan J. Conrad: "Politische Oekonomie" IV Teil, Jena, 1924, blz. 192.

BODEMOPBRENGST IN DUITSCHLAND PER HA IN KG.

	ROGGE	TARWE	HAVER	GERST	AARDAPPELEN
1880	840	1290	1130	1320	7 100
1890	1010	1440	1260	1370	8 000
1900	1440	1870	1720	1820	12 300
1910	1700	1990	1840	1850	13 200
1920	1150	1630	1730	1500	11 480
1923	1530	1960	1830	1810	11 950

Tot den wereldoorlog zien we een geregelde, krachtige toename van den opbrengst per HA. Daarna trad echter een groote terugval in, welke nog niet is hersteld. Deze hangt samen met de volkomen desorganisatie door den oorlog, alsmede met de oorlogsschatting, die Duitschland is opgelegd. Rekenen we daarom als laatste "normale" jaar 1910, dan zien we dat in Duitschland in 30 jaar de opbrengst per HA voor rogge is toegenomen met ruim 100%, voor tarwe met bijna 80%, voor haver bijna 63%, voor gerst ruim 40% en voor aardappelen 86%. De hooiopbrengst per HA nam van 1893 tot 1913, dus in 20 jaar, toe met bijna 123%. (J. Conrad, blz. 198).

Om de ontwikkeling van den opbrengst per HA in de verschillende landen nader te kunnen beschouwen, geven we de volgende tabel. Daarbij dient opgemerkt, dat de cijfers van 1901/05 niet voor een nauwkeurige vergelijking met de andere geschikt zijn, omdat de cijfers voor 1909/13 en 1923/26 berekend zijn naar de TEGENWOORDIGE staatkundige indeeling. Voor een globale vergelijking meenen we ze echter wel te kunnen gebruiken.

XXXXXXXXXXXXXX

BODEMOOPBRENGST IN 100 KG PER HA.
(volgens de Statistiek van het Int.Landbouw Instit.
te Rome. Jaarg.1910, 1925/26 en 1926/27).

		TARWE		AARD- ROGGE	APPELEN	BEET- WORTELEN
Denemarken.....	1901/05	27,2	17,2	120,-	267,9	
	1909/13	33,1	16,8	148,3	306,-	
	1923/26	28,-	15,5	133,5	284,4	
België.....	1901/05	22,9	21,3	156,4	299,9	
	1909/13	25,3	22,1	186,4	274,9	
	1923/26	26,4	23,1	186,6	287,7	
Gr.Br.&Ierl.	1901/05	21,9		132,-		
	1909/13	21,2		156,4	164,5	
	1923/26	22,-		153,6	194,2	
Nederland.....	1901/05	21,3	16,-	129,7	304,6	
	1909/13	23,5	18,1	142,9	306,4	
	1923/26	27,4	18,9	193,1	317,4	
Duitschland.....	1901/05	19,-	15,6	133,9		
	1909/13	22,7	18,6	137,7	299,7	
	1923/26	19,2	14,8	127,2	250,9	
Zweden.....	1901/05	16,7	13,5	87,6		
	1909/13	21,3	15,5	102,8	307,1	
	1923/26	20,3	15,9	108,1	277,8	
Noorwegen.....	1901/05	15,3	16,2	149,3		
	1909/13	16,6	16,4	151,-		
	1923/26	15,9	16,9	163,3		
Frankrijk.....	1901/05	13,6	10,6	82,5	255,1	
	1909/13	13,1	10,6	87,1	239,1	
	1923/26	13,9	11,1	88,3	243,6	
Roemenië.....	1901/05	12,5	10,-	26,2	189,9	
	1909/13	12,9	9,2	50,1	205,5	
	1923/26	8,5	7,9	56,2	161,2	
Oostenrijk.....	1901/05	12,4	11,6	100,-	243,9	
	1909/13	13,7	13,6	83,4	204,7	
	1923/26	13,-	12,-	95,8	255,7	
Hongarije.....	1901/05	12,-	11,1	75,-	204,2	
	1909/13	13,2	11,8	80,2	254,2	
	1923/26	12,7	11,-	74,-	203,7	
Bulgarije.....	1901/05	11,4	11,1	41,5	143,1	
	1909/13	6,2	7,8	37,6	128,6	
	1923/26	9,1	8,7	41,-	151,2	
Italië.....	1901/05	8,9				
	1909/13	10,5	11,-	57,6	335,5	
	1923/26	12,1	13,1	59,2	290,8	
Spanje.....	1901/05	8,7	7,9		226,8	
	1909/13	9,2	8,7	118,1	241,8	
	1923/26	11,6	9,2	86,3	182,8	
Eur.Rusland...	1901/05	6,9	7,4	65,9	147,5	
	1909/13	6,9	7,5	69,1	161,1	
	1923/26	7,2	7,5	85,2	122,1	

Bekijken we eerst de periode vanaf 1900 tot 1914, dan valt direct EEN ALGEMEENE TOENAME VAN DE INTENSI-

TEIT VAN DEN LANDBOUW IN BIJNA ALLE LANDEN VAN EUROPA

WAAR TE NEMEN. Deze toename is het grootst in de industriele landen, of in landen, die tusschen deze in liggen (Holland, Denemarken, Duitschland, Zweden, België), WAAR HET KLEIN EN MIDDENBEDRIJF OVERHEERSCHEND IS. Dit zegt natuurlijk nog niets over het feit, of een modern grootbedrijf per HA meer opbrengt dan een modern klein, wat nu niet ter discussie staat, maar toch blijkt uit de cijfers genoegzaam, dat het niet in de eerste plaats het kleinbedrijf is, dat de ontwikkeling in den landbouw tegenhoudt. Jammer genoeg kunnen we geen vergelijkende cijfers geven betreffende den bodemopbrengst in den tuinbouw, wat specifiek kleinbedrijf is. Ieder weet echter, dat de bodemopbrengst in deze branche al heel sterk opliep.

DE AGRARISCHE LANDEN MET GROOTGRONDBEZIT VER-
TOONEN TOT 1914 OOK EEN TOENAME IN BODEMOPBRENGST, maar de vooruitgang was in de West-Europeesche landen grooter, zoodat Oost-Europa nog verder achter raakte en dus betrekkelijk achteruit ging. Toch beteekent de algemeene toename van den bodemopbrengst voor heel Europa niet anders, dan dat de landbouw zich TECHNISCH in voorwaartsche richting bewoog.

Trekken we nu de na-oorlogsche cijfers in den gezichtskring, dan krijgen we niet zoo'n homogeen beeld. Denemarken, Duitschland, Roemenië, Hongarije en Zweden zagen hun bodemopbrengst achteruit gaan en konden nog niet tot het "vredespeil" komen. Rusland verbetert aanzienlijk zijn aardappelcultuur. Spanje verbetert zijn tarwecultuur met 25%, rogge met ongeveer 6%, terwijl aardappelen en beetwortelen sterk achteruit gaan. Verder beweegt de bodemopbrengst der verschillende landen weer om het peil van 1913, terwijl sommige landen dit reeds overschreden hebben: België, Nederland, Frankrijk, Italië, Bulgarij. Op de ontwikkeling van den bodemopbrengst in de Oost-Europeesche staten komen we nog nader terug.

De na-oorlogsche periode vertoont dus niet zoo een homogeen beeld. Uit de toe- of afname van den bodemopbrengst is daarom niet direct af te leiden, of de technische ontwikkeling in dien tijd vooruit, achteruit, of op hetzelfde peil gebleven is. We moeten dit vraagstuk daarom van een andere zijde benaderen, wat we bij

de bespreking van de kunstmestindustrie en de specialisatie zullen doen. Voor we daartoe overgaan, moet echter de opmerking gemaakt worden, dat het opvoeren van den opbrengst per HA nog volstrekt geen bewijs is, dat het den boeren goed gaat. Integendeel!

Afgezien van de landen, die buiten den oorlog bleven, is de financieele druk voor de boeren (en niet alleen voor de boeren) een ondragelijke last geworden. De geweldige vermeerdering van de staatsschuld in alle landen heeft het parasitisme der geldschietters tot ongekende hoogte opgedreven. De rentedienst omvat internationaal milliarden, wat niet anders beteekent, dan dat de houders der staatspapieren jaarlijks parasitair jaarlijks voor milliarden aan product aan de samenleving onttrekken. De belastingschroef moet daarom tot het uiterste worden aangedraaid, terwijl de boer bovendien nog gebukt gaat onder de parasieten van het grond- en hypotheekkapitaal. Een aanzienlijk deel van zijn oogst moet hij daarmee offeren aan de zuiver parasitaire vormen onzer huidige samenleving.

Deze druk op de boeren werkt zich naar twee richtingen uit. Eenerzijds belemmert de groote financieele last hen in de technische uitbouw van hun bedrijf, doordat ze niet voldoende moderne gereedschappen en kunstmest kunnen koopen. De druk remt dus de technische ontwikkeling. Anderzijds is de boer nu echter verplicht uit zijn land te halen, wat er uit te halen valt, hij moet zijn gesloten huisbedrijf, voor zoo ver nog aanwezig, opgeven, om uitsluitend voor de markt te gaan werken. Hij moet zich gaan specialiseeren, WAARDOOR DE OPBRENGST PER HA stijgt. HET STIJGEN VAN

DE BODEMOPBRENGST IS DAAROM NIET DE UITDRUKKING VAN DEN VOORSPOED DER BOEREN, MAAR JUIST VAN DEN NOOD, WAARIN ZE LEVEN.

Doordat de financieele last zich naar twee ~~XXXX~~ richtingen uitwerkt, een die de bodemopbrengst bevordert en een die deze remt, moet de politiek der staatsbestuurders daarop gericht zijn, tusschen Scilla en Charibdis door te zeilen. Ze kunnen de last op de boeren juist zoo groot maken, dat nog eenige ruimte voor de eigen accumulatie der boeren overblijft, zoodat deze in de mogelijkheid zijn, zich kunstmest en verdere benodigdheden, om de opbrengst per HA te doen stijgen, aan te schaffen, terwijl de meerdere opbrengst dan weer bijna geheel aan het parasitaire kapitaal kan toevallen.